

Disiplinler Arası Dil Araştırmaları
Dergisi [DADA]
Haziran 2022

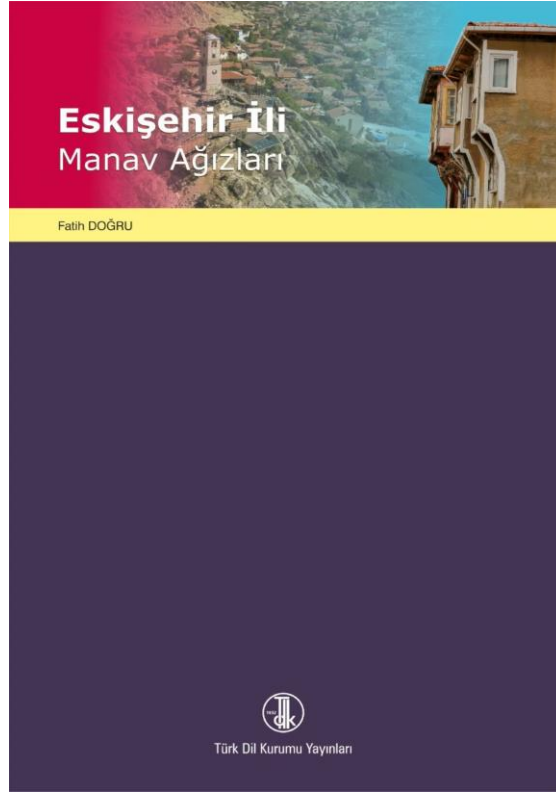
International Journal of Interdisciplinary
Language Studies [IJILS]
June 2022

Atıf (cite): Belek, Büşra (2022). “Eskişehir İli Manav Ağızları” adlı eser üzerine, *Disiplinler Arası Dil Araştırmaları Dergisi*, 4, 97-99.

“Eskişehir İli Manav Ağızları” Adlı Eser Üzerine About of the “Eskişehir İli Manav Ağızları” Named Book

Büşra BELEK¹

Makale Türü: Kitap İncelemesi

Paper Type: Book Review

Fatih DOĞRU (2022). Eskişehir İli Manav Ağızları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2368 s. ISBN: 9789751751409

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-posta: busrabelek1@gmail.com ORCID: 0000-0003-3996-4117

Dil çalışmalarında, ağız araştırmaları şüphesiz önemli bir yer tutmaktadır. Eskişehir Os-mangazi Üniversitesi Araştırma Görevlisi Dr. Fatih DOĞRU'nun hazırlamış olduğu Eskişehir İli Manav Ağızları kitabı, 2022 yılı Nisan ayında Türk Dil Kurumu tarafından e-kitap olarak yayımlanmıştır. Çalışma, Eskişehir'de 191 kırsal yerleşim yerinden derlenen 200 kadar metin üzerinde yapılmıştır. Söz konusu derleme metinleri 2013 yılında Prof. Dr. Erdoğan Boz'un yürütücülüğünde 112K405 numaralı TÜBİTAK destekli olarak hazırlanan *Eskişehir İli Dil Atlası* projesinde yapılan saha çalışmalarından elde edilmiştir.

Kitap dört ana bölümden oluşmaktadır:

Kitabın ilk bölümünü *Eskişehir İli ve Manavlar* başlığı oluşturmaktadır. Bu bölümde Eskişehir ili coğrafyası ve genel özellikleri, iklimi, bitki örtüsü, nüfusu ve tarihi ele alınmıştır. Eskişehir ilinin Selçuklu dönemi ve öncesine, Beylikler ve Osmanlı dönemine, Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemindeki tarihine yer verilmiştir. Ardından *Manavlar* alt başlığı altında Manavların tarihi ve etnik kökeninden bahsedildikten sonra Manav adının nereden geldiğine dair birçok açıklamaya yer verilmiştir. *Manavlar* bölümünün sonunda Manav ağızları konuşulan yerleşim yerlerinin isimleri verilmiş ve Eskişehir'deki Manav yerleşimlerine ait bir harita koyularak okuyucunun Manav yerleşimlerini Eskişehir ili haritası üzerinde görmesi de sağlanmıştır.

Daha sonra *Eskişehir İli Ağızları* alt başlığında Eskişehir'de konuşulan ağızlara değinilmiş ve Eskişehir ili ağızları hakkında yapılan bilimsel çalışmalara yer verilmiştir. Ardından Eskişehir ili Manav ağızları alt ağız bölgelerinin tablosu verilerek hangi Manav yerleşim yerlerinin hangi alt ağız bölgesinde olduğu gösterilmiştir.

Kitabın ikinci bölümünde *Dil İncelemesi* bulunmaktadır. Bu bölümde Eskişehir ili Manav ağızlarında kullanılan sesler hakkında bilgi verilmiş, görülen ses uyumları ve ses değişimleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Yazar, Eskişehir ili Manav ağızlarını iki alt ağız bölgesine ayırmış ve I. alt ağız bölgesinde; son seste /A/ ve /I/ seslerinin yaygın olarak korunduğunu, II. alt ağız bölgesinde ise; son seste /A>/I/, /I>/A/ değişimleri görüldüğünü belirtmiştir.

İkinci bölümün alt başlığı olan *Sesler* kısmında *Ünlüler'e* değinilmiş ve Eskişehir ili Manav ağızlarında *Ölçünlü Ünlüler*, *Ölçün Dışı Ünlüler*, *Kısa Ünlüler*, *Uzun Ünlüler* ve *Çift Ünlüler* incelenmiştir. Ayrıca ölçünlü ünlülerin yanında Eskişehir ili Manav ağızlarında görülen ölçün dışı ünlülerden hangilerinin daha seyrek, hangilerinin daha sık görüldüğü tespit edilmiştir.

Ünlüler'den sonra *Ünsüzler* de incelenmiş ve ardından *Ses Değişimleri* kısmına geçilmiştir. Bu kısımda *Ünlü Değişimleri*, *Ünsüz Değişimleri* ve *Ünlü-Ünsüz Değişimleri* ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Eskişehir ili Manav ağızlarında çok fazla geçişme örneğinin olduğu tespit edilmiş, art zamanlı ve eş zamanlı olarak da ötümlüleşme ve yarı ötümlüleşmenin ileri durumda olduğu belirtilmiştir.

Üçüncü bölüm olan *Metinler* bölümünde derlenen metinler, *I. Alt Ağız Bölgesi* ve *II. Alt Ağız Bölgesi* olarak ikiye ayrılmış ve bu bölümde 200 metne yer verilmiştir. *I. Alt Ağız Bölgesi*'ne ait 161, *II. Alt Ağız Bölgesi*'ne ait ise 39 derleme metni bulunmaktadır. Her metnin başında gidilen *köy/mahalle adı*, *kaynak kişilerin adı*, *soyadı*, *yaşı* ve *eğitim durumu*, *derleyen kişinin adı*, *derleme yapılan yerin adı*, *kayıt türü* ve *konu* hakkında bilgiler verilmiştir. Derleme esnasında elde edilen ses ve video kayıtları, çeviri yazı işaretleri kullanılarak yazıya aktarılmıştır.

Toplamda 2368 sayfadan oluşan bu eserin dördüncü ve son bölümünde *Bağlamsal Sözlük ve Dizin* bulunmaktadır. Metinlerde yer alan bütün sözcükler, anlamları ve çekimli biçimleriyle alfabetik olarak dizinde sıralanmıştır. Sözcüklerin değişkeleri alfabe sırasında gösterilmiş ve yanlarında anlamın verildiği madde başına gönderme yapılmıştır. Sözcükler sadece tek başına ele alınmamış madde başı olarak yer alan sözcüklerin altında madde başıyla ilişkili atasözü, deyim, birleşik söz, birleşik fiil vb. alt madde başlarına da yer verilmiştir. Ayrıca Eskişehir İli Manav Ağızlarında sözlükselleştii varsayılan sözcükler, dizin içerisinde madde başı olarak yer almıştır. Dizinin sonunda *şahıs adları*, *soyadları*, *yer ve kurum adları* için ayrı ayrı birer dizin de oluşturulmuştur.

Eskişehir ili Manav ağızlarıyla ilgili kitap boyunca yapılan tespitler *Deęerlendirme ve Sonuç* bölümünde maddeler hâlinde sıralanmıştır.

Araştırma ve Yayın Etięi Beyanı

Bu makale için etik kurul izni alınmasına gerek yoktur. Araştırma ve yayın etiğine uygun hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

Makale tek yazarlıdır.

Destek Beyanı

Araştırma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çıkar Beyanı

Makale tek yazarlıdır. Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.